

B Oude Nabije Oosten-studies
Universiteit Leiden

© 2024 Academion

www.academion.nl
info@academion.nl

Projectcode P2413

Inhoud

Samenvatting	4
Scoretabel	5
Introductie	6
Procedure	6
Panel	7
Informatie over de instelling en opleiding	7
Beschrijving van de beoordelingsstandaarden	9
Organisatie	9
Aanbevelingen van het vorige visitatiepanel	9
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	10
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	12
Standaard 3. Toetsing	18
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	20
Eindoordeel	21
Aanbevelingen	21
Bijlage 1. Beoogde leerresultaten	22
Bijlage 2. Opleidingscurriculum	25
Bijlage 3. Bezoekprogramma	27
Bijlage 4. Geraadpleegde materialen	28

Samenvatting

Beoogde leerresultaten

Het profiel van de BA ONOS is goed gekozen en onderscheidend, met name door de integratie van filologie in een historisch georiënteerde regiostudie in de tracks Assyriologie, Egyptologie en Hebreeuws en Aramees. Het panel adviseert dan ook om de leesvaardigheid die studenten in deze regiospecifieke tracks bereiken ook in de toekomst te behouden. De track 'Het Oude Nabije Oosten in breed perspectief' onderscheidt zich door de integrale bestudering van het Nabije Oosten in samenhang met de klassieke mediterrane wereld. In alle tracks komt een kritische blik op erfgoedbeheer uitdrukkelijk aan de orde, wat het panel waardeert. De inbedding van de opleiding in een voortreffelijke infrastructuur op het gebied van collecties is een andere troef van de opleiding.

De beoogde leerresultaten acht het panel helder geformuleerd en een goede weerspiegeling van het gekozen profiel. Ze verwoorden het niveau dat van een bacheloropleiding verwacht mag worden en sluiten goed aan bij verschillende masteropleidingen. Door de gespecialiseerde en unieke expertise die de BA ONOS haar studenten meegeeft, draagt zij significant bij aan de Nederlandse kennisinfrastructuur rondom werelderfgoed.

Onderwijsleeromgeving

Het curriculum, de onderwijsleeromgeving en het docententeam van de bacheloropleiding Oude Nabije Oosten-studies vormen een samenhangend en doordacht geheel dat studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te realiseren. De toelatingseisen zijn passend bij het karakter van de opleiding: voorkennis is niet vereist, terwijl de niet-bindende studiekeuzecheck bijdraagt aan realistische verwachtingen en een bewuste instroom.

Het curriculum is logisch opgebouwd en kent een duidelijke ontwikkeling van basisvorming naar verdieping en zelfstandigheid. In de talige tracks leidt een intensieve en stapsgewijze didactiek van elementaire taal- en schriftkennis naar zelfstandige leesvaardigheid; de track 'Het oude Nabije Oosten in breed perspectief' biedt een thematisch en interregionaal alternatief zonder actieve taalverwerving. Gemeenschappelijke vakken zijn georganiseerd rond drie doorlopende leerlijnen: academische vaardigheden, kritische reflectie op erfgoed en vakbeoefening, en historisch overzicht. Deze zorgen voor inhoudelijke samenhang en een goede balans tussen specialisatie en breedte. Het curriculum is veeleisend maar studeerbaar en biedt via de vrije keuzeruimte ruimte voor individuele profilering.

De opleiding bestaat uit kleinschalig, activerend onderwijs en kent een sterke verwevenheid van onderwijs en onderzoek. Studenten werken in leergemeenschappen waarin samenwerking, discussie en *peer feedback* centraal staan. De begeleiding is intensief en goed georganiseerd, met een centrale rol voor de studieadviseur en aanvullende ondersteuning via docent- en studentmentoren. De scriptiebegeleiding is zorgvuldig ingericht, met een goede balans tussen begeleiding en zelfstandigheid, en inhoudelijke ondersteuning via het scriptieseminar. De opleiding heeft een relatief hoge studievertraging en -uitval, maar het panel concludeert dat de oorzaken hiervoor grotendeels buiten het curriculum liggen en dat de opleiding er alert en zorgvuldig op reageert.

Het docententeam bestaat uit goed gekwalificeerde en internationaal erkende onderzoekers met een complementaire expertise. Hun onderwijs sluit veelal aan bij hun onderzoek en wordt gedragen door een gedeelde visie op het vakgebied. De docenten zijn goed in staat om in te spelen op uiteenlopende talenten en interesses. De structurele afstemming binnen het team waarborgt samenhang en kwaliteit, en maakt het

mogelijk specialistische diepgang te combineren met een breed perspectief op het Oude Nabije Oosten. Het panel adviseert met klem om de docentformatie in de BA ONOS niet verder te laten krimpen, omdat anders de beoogde leerresultaten in gevaar kunnen komen.

Toetsing

Het panel acht het toetsingssysteem van BA ONOS passend en goed vormgegeven. De toetsvormen zijn gevarieerd en valide. Er is een duidelijke voortgang van kennistoetsing naar grotere zelfstandigheid van de student. De kwaliteit van de toetsing is goed geborgd en de verantwoordelijkheden zijn helder belegd. Het toetsplan zorgt ervoor dat een student die alle toetsen met succes afrondt het niveau dat in de beoogde leerresultaten is vastgelegd ook daadwerkelijk realiseert. De scripties worden zeer zorgvuldig en nauwgezet beoordeeld door duo's van examinatoren die door de examencommissie worden aangesteld. De examencommissie functioneert uitstekend. Zij zet actuele onderwerpen op de agenda en houdt docenten, bestuurders en studenten hiermee scherp. Een van die onderwerpen is de rol van generatieve AI in de toetsing. De examencommissie gaat hier proactief mee om en neemt zo de opleidingen mee. Het panel adviseert om expertise op het gebied van generatieve AI ook in de toekomst altijd bij minstens één persoon te beleggen.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel stelt vast dat de afgestudeerden het beoogde eindniveau behalen. Dit wordt gegarandeerd door het toetsplan en valt ook af te lezen aan de kwaliteit van de BA-scripties, die getuigen van zelfstandigheid en goede analytische vaardigheden. Een meerderheid van de studenten stroomt door naar een passende (Leidse) MA of ReMA-opleiding. Na het voltooien van een vervolgopleiding vindt een overgrote meerderheid van de studenten een half jaar een baan op hbo- of wo-niveau.

Scoretabel

Het panel beoordeelt de opleiding als volgt:

Bacheloropleiding Oude Nabije Oosten-studies

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel	positief
----------------------	----------

Het visitatiepanel heeft het rapport ingezien en is akkoord met de inhoud. Namens het panel,

Prof. dr. Kristoffel Demoen, voorzitter

Drs. Mariette Huisjes, secretaris

Datum: 10 maart 2026

Introductie

Procedure

Visitatie

De bacheloropleiding Oude Nabije Oosten Studies (ONOS) van de Universiteit Leiden werd op 19 en 20 november 2025 door een onafhankelijk peer review panel beoordeeld als onderdeel van de visitatiegroep WO Regiostudies 2. Dit cluster bestond uit tien opleidingen van de Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam, Universiteit Leiden en Radboud Universiteit. De beoordeling verliep volgens de procedure en standaarden van het NVAO Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland (d.d. 1 april 2024).

In opdracht van het cluster WO Regiostudies 2 verzorgde evaluatiebureau Academion de begeleiding van de visitatie. Fiona Schouten trad op als coördinator van het cluster en Mariette Huisjes trad op als secretaris bij de visitatie van de opleidingen van de Universiteit Leiden. Zij zijn beiden door de NVAO gecertificeerd en als secretaris geregistreerd.

Panelsamenstelling

In samenspraak met de instellingen en opleidingen stelde Academion het visitatiepanel samen, rekening houdend met de expertise en onafhankelijkheid van de leden. Om de onderlinge consistentie tussen de beoordelingspanels binnen het cluster te versterken droeg de coördinator vanuit Academion zorg voor een gezamenlijke instructie voor de panelleden en een vergelijkbare beoordelingswijze bij alle bezoeken. Ook was deze consistentie een aandachtspunt bij alle afsluitende bijeenkomsten van panels tijdens de bezoeken. Ten slotte zorgde overlap in beoordelingspanels van de verschillende bezoeken in het cluster voor verdere versterking van de consistentie. De panels waren daarbij zo samengesteld dat aan ieder bezoek minstens één panellid deelnam dat ook in een ander beoordelingspanel in het cluster zat.

De NVAO stemde op 7 augustus 2025 in met de samenstelling van het panel. De coördinator instrueerde de panelvoorzitter op 12 mei 2025 over diens rol bij de visitatie volgens het profiel van de voorzitter (NVAO 2016).

Vorbereiding

De contactpersonen van de instelling stelden voor het locatiebezoek een bezoekprogramma op in overleg met de coördinator (zie bijlage 3). De faculteit selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Daarnaast bepaalde de faculteit dat het ontwikkelgesprek zou worden vormgegeven als onderdeel van het bezoek. Op basis van dit gesprek werd een apart ontwikkelverslag gemaakt.

In de aanloop naar de visitatie stuurde de opleiding een lijst van afgestudeerden over de studiejaren 2021-2022, 2022-2023, 2023-2024 en 2024-2025 naar de coördinator. Uit deze lijst selecteerde de panelvoorzitter in samenspraak met de coördinator 15 eindwerken. Daarbij hielden zij rekening met de spreiding van de eindcijfers en beoordelaars. Voorafgaand aan het bezoek stelde de opleiding de geselecteerde eindwerken met bijbehorende beoordelingsformulieren beschikbaar aan het panel. Ook zond de opleiding het panel haar zelfevaluatie rapport en aanvullende stukken toe (zie bijlage 4).

De panelleden bestudeerden de ontvangen informatie en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. Het student-lid heeft geen eindwerken bestudeerd. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van

het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden. Kort voor de visitatie hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van het zelfevaluatie-rapport, de gelezen eindwerken en de taakverdeling ter sprake kwamen. Ook werd het panel geïnformeerd over het van toepassing zijnde beoordelingskader, de werkwijze en de planning van de visitatie en rapportage.

Bezoek

Tijdens het locatiebezoek sprak het panel met verschillende opleidingsvertegenwoordigers (zie bijlage 3). Ook bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt. Het panel beëindigde het locatiebezoek met een intern overleg om de voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het bezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin deze de voorlopige indrukken, algemene observaties en suggesties voor ontwikkelpunten van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat voor aan de coördinator voor een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de secretaris het rapport naar de opleiding met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De secretaris paste de feitelijke onjuistheden in het rapport aan op aanwijzing van de panelvoorzitter. Vervolgens stelde het panel het rapport vast en stuurde de coördinator het naar de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden.

Panel

Het panel dat de bacheloropleiding Oude Nabije Oosten Studies van de Universiteit Leiden beoordeelde, bestond uit de volgende leden:

- Prof. Dr. Kristoffel Demoen, hoogleraar in Oudgriekse letterkunde aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, vakgroep Letterkunde, van de Universiteit Gent (België) [voorzitter];
- Prof. Dr. I.E. (Irene) Zwiep, hoogleraar in Hebreeuwse, Aramese en Syrische talen en culturen aan de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam;
- Dr. M.L. (Michèle) Meijer, informatiespecialist en vakreferent Theologie, Religiewetenschappen en Filosofie bij de Universiteitsbibliotheek van de Vrije Universiteit Amsterdam;
- H.H. (Hugo) Oostdijk, research masterstudent Classics and Ancient Civilizations aan het Amsterdam Centre for Ancient Studies and Archaeology (ACASA; Universiteit van Amsterdam/Vrije Universiteit Amsterdam) [student-lid].

Alle panelleden, de secretaris en de instelling hebben een onafhankelijkheidsverklaring ondertekend en kunnen bevestigen dat de beoordeling in volledige onafhankelijkheid is uitgevoerd.

Informatie over de instelling en opleiding

Naam van de instelling:	Universiteit Leiden
Adres:	Rapenburg 70, 2311 EZ, Leiden
Website:	www.universiteitleiden.nl
BRIN-nummer:	21PB
Status van de instelling:	Bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	Positief

Naam van de opleiding:	B Oude Nabije Oosten-studies
ISAT-nummer:	56123
Oriëntatie van de opleiding:	wo
Niveau van de opleiding:	Bachelor (NLQF 6)
Studielast in EC:	180 EC
Onderwijstaal:	Nederlands
Beroepsvereisten:	Nee
Afstudeerrichtingen:	Egyptologie Assyriologie Hebreeuws en Aramese Taal en Cultuur Het oude Nabije Oosten in breed perspectief
Locatie:	Leiden
Variant(en):	Voltijd
Visitatiegroepindeling:	WO Regiostudies 2
Verleende graad:	BA
Inleverdatum NVAO:	1 mei 2026

Beschrijving van de beoordelingsstandaarden

Organisatie

De bacheloropleiding Oude Nabije Oosten-Studies (ONOS) wordt aangeboden door de faculteit Geesteswetenschappen, een van de zeven faculteiten van de Universiteit Leiden, en tevens de grootste faculteit. Zij bedient zo'n 7.500 studenten, verdeeld over 24 bacheloropleidingen, 19 masteropleidingen en 8 researchmasteropleidingen. Het constructief verweven van onderzoek en onderwijs, met inzet van werkvormen waardoor de student wordt gestimuleerd zelf actief te onderzoeken, is een belangrijke pijler van de opleidingen aan de Faculteit Geesteswetenschappen.

De Leidse faculteit Geesteswetenschappen is georganiseerd als een matrix van onderzoeksinstituten en opleidingen. De docenten zijn aangesteld bij een van de onderzoeksinstituten van de faculteit, vooral het Leiden University Institute for Area Studies (LIAS), en verrichten daar ook onderzoek. De BA-opleiding ONOS valt onder de verantwoordelijkheid van het opleidingsbestuur, dat bestaat uit een opleidingsvoorzitter uit de wetenschappelijke staf en een studentlid. Het opleidingsbestuur valt onder rechtstreekse verantwoordelijkheid van het faculteitsbestuur. Het krijgt gevraagd en ongevraagd advies van een opleidingscommissie, die bestaat uit studenten en docenten. De examencommissie Classics and Ancient Civilizations ziet toe op de toetskwaliteit van ONOS, evenals die van drie andere opleidingen en de faculteitsbrede minor Retorica. Jaarlijks stromen 13 tot 19 studenten in de opleiding in.

Aanbevelingen van het vorige visitatiepanel

Het vorige visitatiepanel oordeelde in 2020 positief over de opleiding ONOS op alle standaarden. Het panel beval aan de beoogde zelfstandige leesvaardigheid per track in de trackspecifieke eindtermen te omschrijven. Andere aanbevelingen waren de onderwijsvormen uitdagender te maken en studenten meer in de gelegenheid te stellen hun eigen leerproces vorm te geven. Ten aanzien van standaard 3 zag het vorige panel ruimte voor de inzet van meer creatieve toetsvormen, die studenten uitdagen een combinatie van vaardigheden in te zetten. Ook raadde het vorige panel de opleiding aan om te onderzoeken of de feedbackprocedures beter kunnen worden georganiseerd. Ten slotte raadde het vorige panel de opleiding aan om de examencommissie voldoende tijd te geven om draagvlak voor verandering binnen de opleiding te kunnen blijven creëren, en om richtlijnen voor de afhandeling van plagiaat en fraude eenduidig af te stemmen met de opleidingsbesturen.

Het huidige panel is tevreden over de wijze waarop de opleiding invulling heeft gegeven aan de aanbevelingen van het vorige panel. Het beoogde leesniveau per track is inmiddels nauwkeurig ingevuld. Het curriculum biedt studenten voldoende mogelijkheden om hun eigen interesse te volgen. De toetsvormen zijn gevarieerd en uitdagend, en de examencommissie functioneert uitstekend.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Profiel

De bacheloropleiding Oude Nabije Oosten-studies (ONOS) omvat vier tracks: Assyriologie (Mesopotamië en Anatolië), Egyptologie (het oude Egypte), Hebreeuwse en Aramese Talen en Culturen, en 'Het Oude Nabije Oosten in breed perspectief'. Onderwerp van studie vormen de oude talen, schriften en culturen in het gebied dat zich uitstrekt van het huidige Egypte en Soedan, Palestina, Israël, Jordanië, Libanon en Syrië, tot Turkije, Irak en West-Iran, gedurende de historische periode van ongeveer het midden van het vierde millennium vóór het begin van de jaartelling tot het begin van de islamitische tijd in de zevende eeuw. Kenmerkend is de combinatie van filologische, historische en archeologische benaderingen van deze cultuurgebieden. Studenten in de 'brede' track bestuderen de geschiedenis, archeologie en materiële cultuur van alle deelgebieden (inclusief de klassieke wereld) in hun onderlinge samenhang, zonder dat zij zich zelfstandige leesvaardigheid eigen maken in een van de brontalen.

De drie regiospecifieke tracks van ONOS kenmerken zich door de zelfstandige leesbeheersing die wordt bereikt. Onderscheidend voor de 'brede' track is de integrale bestudering van de culturen van het Nabije Oosten in samenhang met de klassieke mediterrane wereld. De opleiding wortelt in een lange traditie en voedt zich met de nauwe verwevenheid van onderwijs en onderzoek die aan de UL centraal staat. Een sterke troef is de uitzonderlijk rijke omgeving, met bijvoorbeeld het Leids Papyrologisch instituut, de handschriften in de Universiteitsbibliotheek, het Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten (NINO) en de collectie van het Rijksmuseum van Oudheden. Een derde karakteristiek van de opleiding is het accent op een kritische benadering van erfgoedbeheer. Hiervoor is een eigen leerlijn ingericht, die inzicht geeft in de ethische, politieke en maatschappelijke aspecten van wetenschap.

Het panel vindt dat de opleiding ONOS een duidelijk en bijzonder profiel heeft. Met name door de nadruk op zelfstandige leesvaardigheid in de drie smalle tracks is zij uniek in Nederland en internationaal onderscheidend. Het panel raadt dan ook aan om de aandacht voor brontalen in de opleiding te blijven koesteren, zelfs al stelt dit hoge eisen aan de studenten en docenten. ONOS leidt studenten op om erfgoed uit het Oude Nabije Oosten in al zijn vormen te bestuderen; de opleiding draagt daarmee significant bij aan de Nederlandse kennisinfrastructuur rondom werelderfgoed. Afgestudeerden kunnen na een vervolgopleiding hun weg vinden naar de nationale en internationale musea, of in andere rollen verantwoordelijkheid dragen voor het erfgoedbeleid.

Juist vanwege de internationaal onderscheidende en gerespecteerde positie van ONOS adviseert het panel om – indien de kans hiervoor zich in de toekomst mocht voordoen – de opleiding tweetalig aan te bieden in Nederlands en Engels. In de ogen van het panel is ONOS als internationaal expertisecentrum aantrekkelijk voor Europese studenten. Juist nu op veel plaatsen bezuinigd wordt op kleine taal- en cultuurvakken is de Leidse opleiding in Europa van groeiend belang. Daarnaast is een 'international classroom' verrijkend voor de Nederlandse studenten, een goede voorbereiding op een internationale carrière en op het werken vanuit een Nederlandse erfgoedinstelling in een internationale context.

Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten van de opleiding zijn in overeenstemming met niveau 6 van het Nederlands kwalificatieraamwerk (NLQF) en geënt op de Dublin-descriptoren: ze zijn gestructureerd naar kennis en inzicht, toepassing van kennis en inzicht, oordeelsvorming, communicatie en leervaardigheden. De leerresultaten bestaan deels uit algemene academische vaardigheden, deels uit opleidingsbrede, en deels uit trackspecifieke. In aanvulling hierop moeten alle afgestudeerden bij de faculteit Geesteswetenschappen van de UL over algemene academische vaardigheden beschikken op het gebied van oordeelsvorming, communicatie en leren. De gemeenschappelijkheid tussen de vier tracks van de opleiding ONOS komt tot uiting in opleidingsbrede eindkwalificaties, zoals ‘kennis van de talen en schrift van het Oude Nabije Oosten’ en ‘de archeologie, kunstgeschiedenis en materiële cultuur van het oude Nabije Oosten’. De diepgang binnen de tracks wordt weerspiegeld in trackspecifieke leerresultaten, zoals leesvaardigheid in de talen van het gekozen domein, en kennis van de religie, materiële cultuur en de archeologie van het gekozen domein. In de regiospecifieke tracks werken de studenten met teksten in brontalen; in de brede track worden vertalingen gebruikt. Voor een volledig overzicht van de beoogde leerresultaten, zie bijlage 1.

Het panel vindt de beoogde leerresultaten goed gekozen, en passend bij het profiel van de opleiding. Hoewel elke track gespecificeerde beoogde leerresultaten heeft, is er genoeg samenhang tussen de verschillende disciplines. Ze verwoorden het niveau dat van een bacheloropleiding verwacht mag worden en sluiten goed aan bij verschillende masteropleidingen.

Op advies van het vorige visitatiepanel heeft ONOS in haar Onderwijs- en examenregeling (OER) de eindkwalificaties qua leesniveau voor de drie regiospecifieke tracks nader ingevuld. Het panel vindt deze aanpassing een verbetering en is daar tevreden over. De beoogde leerresultaten zijn een goede uitdrukking van het profiel van de opleiding. In de voorbereiding op het locatiebezoek heeft de opleiding het panel voorzien van een beschrijving over de manier waarop studenten de eindkwalificaties concreet behalen. Bijvoorbeeld bij Assyriologie moeten studenten in een vastgesteld tijdsbestek koningsinscripties, wetteksten, literaire teksten, contracten en administratieve teksten in het Akkadisch en in het spijkerschrift kunnen translitereren en vertalen met behulp van woordenboek en tekenlijst. Daarnaast moeten zij Soemerische en Hittitische teksten kunnen vertalen, met of zonder hulpmiddelen, afhankelijk van de moeilijkheidsgraad van de tekst. Voor Egyptologie en Hebreeuws en Aramees is op vergelijkbare wijze nauwgezet uitgewerkt wat een zelfstandig leesniveau behelst. De opleiding is van plan om deze nadere concretisering van de beoogde leerresultaten expliciet in de OER op te nemen. Het panel is daar enthousiast over, omdat daarmee nog duidelijker wordt aan welke eisen afgestudeerden moeten voldoen op het gebied van leesvaardigheid. De beoogde leerresultaten worden in die zin dan een nog betere en nauwkeuriger uitdrukking van het profiel van de opleiding. Afgestudeerden in de track ‘Het Oude Nabije Oosten in breed perspectief’ beschikken over brede kennis van de culturen van zowel het oude Nabije Oosten als Griekenland en Rome. Zij zijn in staat bronnen uit het oude Nabije Oosten te situeren binnen de taal- en schriftgeschiedenis van deze regio. Ook dat is een goede vertaling van het profiel van deze track. Afgestudeerden in de brede track kunnen doorstromen naar een masteropleiding oudheidkunde of museologie. Met een taalverwervingsminor in een specifieke oude taal kunnen ze ook doorstromen naar de master Classics and Ancient Civilizations aan de UL. Anders dan de regiospecifieke tracks, die duidelijk geworteld zijn in de filologisch-oudheidkundige subdiscipline van de geesteswetenschappen, heeft de brede track geen vanzelfsprekende disciplinaire niche. Dit gebrek aan een stevig verankerde methodologische kern kan de track kwetsbaar maken. Het panel raadt daarom aan om ook de brede track duidelijk te positioneren, bijvoorbeeld als multidisciplinaire *ancient area study*.

Op advies van het vorige visitatiepanel heeft de opleiding in de track Hebreeuwse en Aramese Talen en Culturen de aandacht verlegd van taalkunde (die taal als grammaticaal tekensysteem bestudeert), naar

filologie (die teksten bestudeert in hun historische en culturele context). Het panel vindt dit een goede beslissing, omdat filologie beter in deze opleiding past dan taalkunde, vanwege de opleidingsbrede focus op cultuur en geschiedenis.

De opleiding mag trots op zijn op haar leerlijn kritische erfgoedstudies. Het panel adviseert dan ook om kennis van theorieën hierover, en de vaardigheid om ethische en maatschappelijke aspecten van erfgoedbeheer te herkennen, op te nemen in de beoogde leerresultaten. Ook het kunnen omgaan met en het kunnen reflecteren op Digital Humanities en AI verdient wat het panel betreft een plek in de beoogde leerresultaten.

Overwegingen

Het profiel van de BA ONOS is goed gekozen en onderscheidend, met name door de integratie van filologie in een historisch georiënteerde regiostudie in de tracks Assyriologie, Egyptologie en Hebreeuws en Aramees. Het panel adviseert dan ook om de leesvaardigheid die studenten in deze regiospecifieke tracks bereiken ook in de toekomst te behouden. De track 'Het oude Nabije Oosten in breed perspectief' onderscheidt zich door de integrale bestudering van het Nabije Oosten in samenhang met de klassieke mediterrane wereld. In alle tracks komt een kritische blik op erfgoedbeheer uitdrukkelijk aan de orde, wat het panel waardeert. De inbedding van de opleiding in een voortreffelijke infrastructuur op het gebied van collecties is een andere troef van de opleiding.

De beoogde leerresultaten acht het panel helder geformuleerd en een goede weerspiegeling van het gekozen profiel. Ze verwoorden het niveau dat van een bacheloropleiding verwacht mag worden en sluiten goed aan bij verschillende masteropleidingen. Door de gespecialiseerde en unieke expertise die de BA ONOS haar studenten meegeeft, draagt zij significant bij aan de Nederlandse kennisinfrastructuur rondom werelderfgoed.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 1 voldoet.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Toelatingseisen

Aangezien in de BA ONOS voor geen enkel vak voorkennis is vereist, worden er geen specifieke toelatingseisen gehanteerd anders dan een vwo-diploma, HBO- of WO-propedeuse of equivalent. Studenten die zich voor 1 mei aanmelden krijgen de gelegenheid om een niet-bindende studiekeuzecheck te doen aan de hand van een vragenlijst en een gesprek met de studieadviseur. Het panel kan zich hierin vinden. De BA ONOS biedt talen aan die studenten niet kennen van de middelbare school, waardoor zij mogelijk verkeerde verwachtingen hebben van de studie. Het is goed dat hiervoor binnen de beperkte kaders van de matchingsprocedure aandacht is.

Curriculum

De bacheloropleiding Oude Nabije Oosten-studies (ONOS) duurt drie jaar en omvat 180 EC. Studenten kiezen bij aanvang van de opleiding een van de vier tracks: Assyriologie, Egyptologie, Hebreeuwse en Aramese Taal

en Cultuur, of 'Het Oude Nabije Oosten in breed perspectief'. Het curriculum bestaat uit 10 EC kerncurriculum van de Faculteit Geesteswetenschappen, 50 EC gemeenschappelijke ONOS-vakken, 80 EC trackspecifieke vakken, 30 EC vrije keuzeruimte en een BA-eindwerkstuk van 10 EC. Samen vormen deze onderdelen per track een samenhangend programma van 180 EC.

Alle studenten volgen twee vakken uit het facultaire kerncurriculum, te weten Area Studies (5 EC) in het eerste semester en Wetenschapsfilosofie (5 EC) in het derde semester. Deze vakken worden gezamenlijk gevolgd met studenten van andere geesteswetenschappelijke opleidingen en dragen bij aan de algemene academische en wetenschappelijke vorming.

Het gemeenschappelijke ONOS-programma, dat voor alle tracks gelijk is, is opgebouwd rond drie doorlopende leerlijnen. In de leerlijn academische vaardigheden verwerven studenten stapsgewijs onderzoeks-, schrijf-, presentatie- en samenwerkingsvaardigheden. Deze leerlijn start met Themacollege Oude Nabije Oosten-studies 1 (5 EC) in het eerste semester en wordt voortgezet in Themacollege Oude Nabije Oosten-studies 2 (10 EC) in het tweede semester, waarin studenten onder meer werken aan het propedeusewerkstuk. In het tweede bachelorjaar volgt het college Colonialism and the Ancient Near East: Ancient and Modern (10 EC), waarin academische vaardigheden worden verdiept in samenhang met theoretische reflectie en wetenschappelijke communicatie. De leerlijn wordt afgesloten met het scriptieseminar Oude Nabije Oosten-studies (5 EC) in het zesde semester, dat studenten voorbereidt op het zelfstandig uitvoeren van hun eindonderzoek.

De leerlijn kritische reflectie op erfgoed en vakbeoefening richt zich op ethische, politieke en maatschappelijke vraagstukken rond wetenschap, erfgoed en museumpraktijk. Studenten volgen Critical Heritage Studies of the Ancient Near East (5 EC), waarin zij werken met actuele casussen uit de erfgoedpraktijk, gevolgd door Museologie van het Oude Nabije Oosten (5 EC), dat deels wordt verzorgd in het Rijksmuseum van Oudheden. Kritische reflectie vormt tevens een inhoudelijk onderdeel van Colonialism and the Ancient Near East: Ancient and Modern (5 EC). Samen omvat deze leerlijn 15 EC. De derde gemeenschappelijke leerlijn, historisch overzicht, bestaat uit twee overzichtscollages die studenten een breed chronologisch en regionaal kader bieden: De oudste geschiedenis: Egypte en het Nabije Oosten (5 EC) en De eerste wereldrijken: Egypte en het Nabije Oosten (5 EC).

Het trackspecifieke onderwijs bestaat in de tracks Assyriologie, Egyptologie en Hebreeuwse en Aramese Taal en Cultuur uit een combinatie van taal- en schriftverwerving naast cultuurhistorische, archeologische en historische vakken. In het eerste semester volgen studenten een intensief taal- en schriftcollege over de klassieke fase van het betreffende vakgebied (10 EC), gevolgd door een leatuurcollege in het tweede semester waarin zij de verworven kennis toepassen op teksten van oplopende moeilijkheidsgraad (10 EC). Daarnaast volgen zij in het eerste bachelorjaar een inleidend cultuur-, religie- of geschiedeniscollege binnen de eigen track (10 EC). In het tweede bachelorjaar verdiepen studenten zich verder in taal en schrift via werk- en specialisatiecolleges (15 EC) en volgen zij verdiepende vakken op het gebied van cultuur, archeologie en geschiedenis (15 EC). In het derde bachelorjaar bestaat het trackspecifieke onderwijs uit geavanceerde taal-, tekst-, epigrafie- of specialisatiecolleges (20 EC), waarin studenten toewerken naar een hoge mate van zelfstandigheid.

De track 'Het Oude Nabije Oosten in breed perspectief' heeft een andere opbouw. In deze track verwerven studenten geen actieve beheersing van een oude taal en bijbehorend schrift, maar volgen zij een thematische leerlijn over taal en tekst. Deze bestaat uit de cursus Talenpanorama van het Midden-Oosten (5 EC) en Schriftelijke Bronnen van het Oude Nabije Oosten (5 EC). Het overige trackspecifieke onderwijs richt zich op de materiële cultuur, ideeënwereld en archeologie van Egypte, de Levant en Mesopotamië/Anatolië

(40 EC), aangevuld met werkcolleges Oude Geschiedenis over interregionale contacten tussen het Nabije Oosten, de mediterrane wereld en Noord-Afrika (30 EC).

In het derde bachelorjaar vullen studenten uit alle tracks naast de hierboven beschreven vakken een vrije keuzeruimte van 30 EC in, gespreid over semester vijf en zes. Deze keuzeruimte kan worden ingevuld met een minor, een stage of een samenhangend pakket keuzevakken.

Studenten uit alle tracks sluiten hun opleiding af met een BA-eindwerkstuk (10 EC) in het zesde semester. Zij schrijven hun eindwerkstuk over een onderwerp dat aansluit bij hun gekozen track en worden daarbij begeleid door een docent naar keuze. Het onderzoeks- en schrijfproces wordt ondersteund door het scriptieseminar Oude Nabije Oosten-studies (5 EC), dat deel uitmaakt van het gemeenschappelijke programma. Voor een volledig overzicht van het curriculum, zie bijlage 2.

Het panel stelt vast dat het curriculum van ONOS de studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te realiseren. Dat is bewonderenswaardig, want er moet veel gebeuren in weinig tijd, met name in de drie regiospecifieke tracks, waar kennis van een vreemde oude taal vanaf de grond moet worden opgebouwd tot zelfstandige leesvaardigheid. Het curriculum is dan ook vol, maar heeft een duidelijke opbouw en biedt studenten voldoende ruimte om hun eigen leerproces vorm te geven. De studenten waarderen dat het onderwijs kleinschalig is en sterk verweven met onderzoek. Sinds de vorige visitatie laat het curriculum meer samenhang zien, door de gedeelde vakken en de drie gemeenschappelijke leerlijnen die door alle tracks lopen: academische vaardigheden, kritische reflectie, historisch overzicht. Het panel juicht met name de leerlijn kritische erfgoedstudies toe, omdat het vakgebied Oude Nabije Oosten Studies is ontstaan en gevormd in een koloniale context, waarin rond erfgoed andere waarden golden dan nu het geval is. Een kritische blik op de machtsverhoudingen die het verzamelen en beheer van erfgoed hebben gevormd is voor hedendaagse erfgoedexperts dan ook onmisbaar. Het panel heeft het cursusmateriaal dat in de opleiding wordt gebruikt bestudeerd en constateert dat het goed aansluit bij de beoogde leerresultaten. Het materiaal is uiteraard zeer divers, maar wordt overzichtelijk aangeboden en is daardoor goed ontsloten.

In de track Hebreeuwse en Aramese talen en culturen – die een beperkt aantal studenten aantrekt – worden uit overwegingen van efficiëntie de inleidende colleges godsdienst en archeologie gedoceerd aan gecombineerde cohorten van studenten uit het eerste en tweede jaar: het ene semester krijgen zij gezamenlijk een inleiding godsdienst, het andere jaar archeologie. Deze uit nood geboren werkwijze is afgestemd met het faculteitsbestuur. Zij bevalt de docenten en studenten goed, mede omdat het hier geen progressieve leerlijn betreft maar op zichzelf staande vakken waarbij de volgorde niet van belang is. Het panel vindt dit een zorgvuldig uitgewerkte oplossing om kleine maar unieke tracks overeind te houden bij krimpende financiële middelen.

Zowel uit de zelfevaluatie als uit de gesprekken met studenten leidt het panel af dat de studenten over het algemeen zeer tevreden zijn over het curriculum. Alleen over de vakken uit het facultair kerncurriculum zijn ze minder enthousiast. De studenten hebben het gevoel dat deze vakken voor hen niet zo relevant zijn, en dat de stof die wordt aangeboden dermate algemeen is dat zij ‘vaag’ wordt. Toch zijn dit soort vakken die studenten uit verschillende geesteswetenschappelijke studierichtingen samenbrengen in de visie van het panel een noodzakelijke oplossing om bij financiële verschraling een diversiteit aan vakken overeind te houden. Het panel adviseert om bij de doorontwikkeling van het curriculum deze gemeenschappelijke vakken beter in te bedden in de vakspecifieke opleidingen. Dat gaat twee kanten op: enerzijds kunnen docenten in het vakspecifieke deel van de opleiding het belang van algemene theorieën op metaniveau onderstrepen en demonstreren, anderzijds kan in het facultair kerncurriculum gezocht worden naar

differentiatie. Doel is dat alle studenten zich in de stof herkennen. In formatieve opdrachten en in de toetsing kan hun bijvoorbeeld gevraagd worden algemene theorieën toe te passen op hun eigen vakgebied.

Het panel stelt vast dat AI en *digital humanities* nog niet systematisch zijn ingebed in de opleiding. Een afwachtende houding tegenover deze technologieën overheerst. Om studenten goed voor te bereiden op de toekomst acht het panel het noodzakelijk dat zij zich bewust zijn van de mogelijkheden en risico's van deze instrumenten in hun vak, zelfs als dit deels nog toekomstmuziek is. Weliswaar is er op facultair niveau een vak Digital Humanities in ontwikkeling, maar het panel acht het onverstandig om dit aspect van de opleiding volledig over te laten aan het kerncurriculum. Ook vanuit specifieke disciplines moeten verbanden met AI en digital humanities worden gelegd, omdat zij een steeds grotere rol zullen spelen in zowel vakspecifiek onderzoek als overdraagbare vaardigheden. Het panel beveelt daarom aan dat het docentencorps zich op de hoogte stelt van vakspecifieke ontwikkelingen en toepassingsmogelijkheden op het gebied van AI en digital humanities, dat het hierop een visie ontwikkelt en deze toepast in de opleiding.

Bachelorscriptie en voorbereiding op de arbeidsmarkt

Studenten schrijven hun eindwerkstuk in het laatste semester van het curriculum, onder begeleiding van een door hen gekozen docent. Het schrijf- en onderzoeksproces wordt ondersteund door een scriptieseminar voor het hele ONOS-cohort. Het panel stelt vast dat studenten zowel individueel als in groepen goed worden begeleid tijdens het schrijven van hun eindwerkstuk, en dat juist deze fase hun alle ruimte biedt om hun eigen interesse te volgen.

De BA ONOS bereidt studenten met name voor op een vervolgopleiding (master of researchmaster), maar besteedt ook aandacht aan het niet-academische beroepsperspectief. Gedurende het eerste jaar en tijdens het scriptieseminar worden bijeenkomsten georganiseerd over loopbaanoriëntatie vanuit ONOS. Daarnaast organiseert de BA ONOS samen met de BA Griekse en Latijnse Talen en Culturen en de MA en ReMA Classics and Ancient Civilizations een jaarlijks carrièrebeurs, waar alumni vertellen hoe zij hun loopbaan vorm hebben gegeven. Ten slotte kan de vrijekeuzeruimte benut worden voor een stage, om alvast praktijkervaring op te doen, al kiezen weinig studenten hiervoor. Het panel acht deze voorzieningen voldoende als voorbereiding op de arbeidsmarkt.

Begeleiding en studeerbaarheid

Studenten aan de BA ONOS doen er gemiddeld langer dan vier jaar over hun studie af te ronden. Persoonlijke omstandigheden spelen daarbij een rol, heeft de opleiding vastgesteld, evenals de wens om extra cursussen te volgen, of tijdens de studie andere activiteiten te ontplooiën. Uit een door de opleidingscommissie ingesteld onderzoek naar de achtergronden van deze uitval komt een breed spectrum aan oorzaken naar voren: de verkeerde studiekeuze, ongunstige woonsituatie, onderschatting van het niveau van een universitaire opleiding of van een tweede studie. De opleiding zet zich in om studievertraging tegen te gaan. Propedeusestudenten krijgen aan het einde van het eerste semester een voorlopig studieadvies, dat een indicatie moet zijn voor een eventueel bindend studieadvies aan het einde van het eerste studiejaar. Om door te mogen naar het tweede jaar moeten studenten aan het eind van het eerste jaar ten minste 45 EC hebben behaald.

Vanaf het tweede jaar moeten studenten een studieplan opstellen voor elk semester. De studieadviseur begeleidt studenten, en monitort hun voortgang. Alle studenten worden door haar in het eerste jaar uitgenodigd voor een kennismakingsgesprek. Doordat ONOS een kleine gemeenschap is, kent de studieadviseur de studenten goed. Verder beschikt de opleiding over een docentmentor en een studentmentor. De docentmentor biedt extracurriculaire en complementaire bijeenkomsten aan over de inhoudelijke kant van de opleiding. De studentmentor is een getrainde ouderejaarsstudent die eerstejaars

helpt om hun weg te vinden in de opleiding en op de universiteit. Ten slotte vormen de cohorten en tracks kleinschalige leergemeenschappen: samenwerking, discussie en *peer feedback* zijn deel van de lespraktijk. Ondanks de studievertraging en uitval stelt het panel vast dat de BA ONOS uitdagend maar studeerbaar is, en dat de oorzaken voor vertraging en uitval grotendeels buiten de opleiding liggen. Het curriculum heeft een heldere opbouw, studenten worden intensief begeleid en alle betrokkenen bij de opleiding vormen een hechte gemeenschap. Ook de studenten hebben tegenover het panel bevestigd dat zij zich goed ondersteund voelen en dat zij de studielast van de opleiding acceptabel vinden. Het panel complimenteert de opleiding met de alerte en open wijze waarop zij studievertraging en studieuitval benadert en tracht te voorkomen. De getrainde studentmentoren zijn niet alleen van nut voor de jongerejaars, maar doen ervaring op die ook voor henzelf waardevol is. De leergemeenschappen dragen bij aan betrokkenheid bij elkaar en bij de opleiding. Met het oog op een verkeerde studiekeuze geeft het panel de opleiding in overweging om zo flexibel mogelijk te zijn bij het toelaten van een overstap van de ene track naar de andere.

Voor studenten met een functiebeperking biedt de Universiteit Leiden diverse faciliteiten en ondersteuning aan. Zij kunnen deze rechtstreeks aanvragen bij het centrale studentenregistratiesysteem uSis. Binnen de Faculteit Geesteswetenschappen coördineert een speciale coördinator de meeste faciliteiten, zoals extra tentamentijd of de mogelijkheid om een tentamen op een laptop te maken. Binnen de opleiding zorgt de studieadviseur ervoor dat studenten de juiste faciliteiten en ondersteuning krijgen door hen zo nodig naar het universitaire expertisecentrum voor studenten met een functiebeperking (Fenestra) of de facultaire Studentbegeleider Functiebeperking door te verwijzen. Het panel acht deze voorzieningen voldoende.

Docententeam

Alle docenten in de BA ONOS zijn actieve onderzoekers en het onderwijs dat zij geven sluit zo veel mogelijk aan bij hun eigen onderzoek. De vaste staf is aangesteld bij het Leiden Institute for Area Studies. Ook onderzoekers van het Leidse Centre For Arts in Society en het Instituut voor Geschiedenis worden bij het onderwijs ingezet, evenals postdocs en promovendi die over hun eigen onderzoek gastlessen geven. Alle docenten met een aanstelling van 0,5 fte of meer zijn in het bezit van de Basiskwalificatie Onderwijs. De samenhang in het curriculum en het toetssysteem wordt onder meer bewaakt in het maandelijks stafoverleg, waarin steeds ook vertegenwoordigers van de opleidings- en examencommissie aanwezig zijn, naast de studieadviseur en het student-lid van het opleidingsbestuur. Jaarlijks komt deze groep samen voor een 'heidag', om in alle rust over het curriculum, de missie en de lespraktijk van de BA ONOS te praten.

Het panel stelt vast dat het docententeam achter de BA ONOS bestaat uit internationaal gerenommeerde onderzoekers met diverse expertise en culturele achtergrond, passend bij de aard van de opleiding. De docenten zijn goed gekwalificeerd voor onderwijs en worden zeer gewaardeerd door hun studenten om hun deskundigheid en betrokkenheid. Het regelmatige overleg en de jaarlijkse heidag dragen bij aan de samenhang en kwaliteit van de opleiding. Opmerkelijk is de flexibiliteit waarmee de docenten omgaan met de uiteenlopende talenten en interesses van hun studenten. Zo slagen zij erin het beste uit elke student te halen, wat de BA ONOS een sterke opleiding maakt. Bewonderenswaardig aan de BA ONOS is ook de soepele combinatie van regionale specialismen aan de ene kant en het gedeelde brede perspectief op het Oude Nabije Oosten aan de andere. Het zijn de docenten die door hun gezamenlijke visie de breedte in de opleiding brengen.

Het panel complimenteert de docenten van de drie opleidingen van het cluster Regiostudies aan de UL met hun houding en handelen in het licht van de bezuinigingen die alle Nederlandse geesteswetenschappen treffen. Zij hebben zich solidair opgesteld, waarbij studies met relatief hoge studentenaantallen offers brengen om 'kleine' maar unieke vakken voor de universiteit te behouden. In plaats van zich te laten ontmoedigen hebben de docenten – onder meer bij het vormgeven van een aangepast curriculum vanaf

2026-2027 – creatief naar oplossingen gezocht, waarbij samenwerking tussen disciplines centraal stond. Niet alleen heeft deze samenwerking tot een noodzakelijke efficiëntieslag geleid (door het facultair kerncurriculum), het heeft ook nieuwe energie losgemaakt en de barrières tussen disciplines doorbroken. In de ogen van het panel strekt deze koers tot voorbeeld van andere geesteswetenschappelijke opleidingen. De toekomst van de geesteswetenschappen ligt in solidariteit en samenwerking. Hierdoor kunnen kostbare unica behouden blijven en wordt het onderwijs verrijkt met een interdisciplinair perspectief.

Het panel is bezorgd over de toekomst van de docentbezetting in de BA ONOS tegen de achtergrond van de bezuinigingen. De formatie is nu nog net voldoende om de opleiding te kunnen dragen, maar heeft een ondergrens bereikt. Zou er nog verder in de formatie gesneden worden – bijvoorbeeld doordat docenten die met pensioen gaan niet vervangen worden – dan komt de realisatie van de eindkwalificaties in gevaar. Het panel adviseert dan ook met klem om de bezetting van de opleiding op peil te houden.

Overwegingen

Het curriculum, de onderwijsleeromgeving en het docententeam van de bacheloropleiding Oude Nabije Oosten-studies vormen samen een samenhangend en doordacht geheel dat studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te realiseren. De toelatingseisen zijn passend bij het karakter van de opleiding: voorkennis is niet vereist, terwijl de niet-bindende studiekeuzecheck bijdraagt aan realistische verwachtingen en een bewuste instroom.

Het curriculum is logisch opgebouwd en kent een duidelijke ontwikkeling van basisvorming naar verdieping en zelfstandigheid. In de talige tracks leidt een intensieve en stapsgewijze didactiek van elementaire taal- en schriftkennis naar zelfstandige leesvaardigheid; de track ‘Het Oude Nabije Oosten in breed perspectief’ biedt een thematisch en interregionaal alternatief zonder actieve taalverwerving. Gemeenschappelijke vakken zijn georganiseerd rond drie doorlopende leerlijnen: academische vaardigheden, kritische reflectie op erfgoed en vakbeoefening, en historisch overzicht. Deze zorgen voor inhoudelijke samenhang en een goede balans tussen specialisatie en breedte. Het curriculum is veeleisend maar studeerbaar en biedt via de vrije keuzeruimte mogelijkheden voor individuele profilering.

De opleiding bestaat uit kleinschalig, activerend onderwijs en kent een sterke verwevenheid van onderwijs en onderzoek. Studenten werken in leergemeenschappen waarin samenwerking, discussie en *peer feedback* centraal staan. De begeleiding is intensief en goed georganiseerd, met een centrale rol voor de studieadviseur en aanvullende ondersteuning via docent- en studentmentoren. De scriptiebegeleiding is zorgvuldig ingericht, met een goede balans tussen begeleiding en zelfstandigheid, en inhoudelijke ondersteuning via het scriptieseminar. De opleiding heeft een relatief hoge studievertraging en -uitval, maar het panel concludeert dat de oorzaken hiervoor grotendeels buiten het curriculum liggen en dat de opleiding er alert en zorgvuldig op reageert.

Het docententeam bestaat uit goed gekwalificeerde en internationaal erkende onderzoekers met een complementaire expertise. Hun onderwijs sluit veelal aan bij hun onderzoek en wordt gedragen door een gedeelde visie op het vakgebied. De docenten zijn goed in staat om in te spelen op uiteenlopende talenten en interesses. De structurele afstemming binnen het team waarborgt samenhang en kwaliteit, en maakt het mogelijk specialistische diepgang te combineren met een breed perspectief op het Oude Nabije Oosten. Het panel adviseert met klem om de docentformatie in de BA ONOS niet verder te laten krimpen, omdat anders de beoogde leerresultaten in gevaar kunnen komen.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 2 voldoet.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Toetsbeleid en toetspraktijk

Het toetsbeleid van de BA ONOS wordt bepaald door de onderwijs- en examenregeling van de Faculteit Geesteswetenschappen, een facultair toetskader en regels en richtlijnen van de examencommissie Classics and Ancient Civilizations (zie hieronder). De opleiding heeft een toetsplan, dat ervoor zorgt dat de toetsen zijn afgestemd op de eindkwalificaties van de desbetreffende cursus en op de beoogde leerresultaten van de opleiding als geheel. Het toetsplan wordt jaarlijks herzien. De opleiding hecht waarde aan de inzet van verschillende toetsvormen, die beginnen met het toetsen van kennis en basisvaardigheden, maar al snel steeds meer een beroep doen op de onderzoeksvaardigheden van studenten. Gebruikte toetsvormen zijn vertalingen, take-home tentamens, screencasts, literatuurbesprekingen, groepsopdrachten en -presentaties en individuele mondelinge presentaties. Studenten worden van tevoren geïnformeerd over tentamenvormen en -eisen. Zeker bij vakken in het eerste studiejaar worden proeftentamens beschikbaar gesteld. Becijfering geschiedt op basis van antwoordmodellen, die samen met de tentamens gearhiveerd worden. Voor de beoordeling van mondelinge presentaties worden formulieren gehanteerd en papers worden met een kort schriftelijk verslag van de docent (of door middel van aantekeningen op het exemplaar zelf) beoordeeld. Studenten krijgen altijd de gelegenheid toetsen in te zien en feedback te vragen bij de docent. Essays en andere schriftelijke opdrachten worden op plagiaat gecontroleerd met Turnitin in Brightspace.

Het panel beoordeelt het toetsbeleid van de BA ONOS als weldoordacht, consistent, valide en betrouwbaar. Er is een breed palet aan toetsvormen, die goed aansluiten op de beoogde leerresultaten en die evenwichtig verspreid zijn over het studiejaar. De beoordeling van toetsen is transparant en wordt goed gecommuniceerd. Studenten zijn tevreden over de uitgebreide en opbouwende feedback die ze krijgen, bleek tijdens het locatiebezoek. De jaarlijkse bijstelling van het toetsplan is prijzenswaardig. Karakteristiek voor de beoordelingscultuur bij de opleidingen uit het cluster Regiostudies 2 aan de UL lijkt te zijn dat studenten gericht gestimuleerd worden om hun individuele talenten te ontplooien, passend bij de door hen gekozen leerroute. Het panel vindt dit prijzenswaardig.

Kwaliteitsborging

De BA ONOS werkt systematisch aan kwaliteitsborging. De docent is verantwoordelijk voor de toetsing van een specifieke cursus; het opleidingsbestuur en de examencommissie monitoren de variatie en spreiding van toetsvormen in de opleiding als geheel. Voor de ontwikkeling van toetsen geldt het vierogenprincipe: de docent ontwerpt een toets en een antwoordmodel, en vraagt een collega om beide te beoordelen op helderheid, moeilijkheidsgraad en aansluiting bij de leerresultaten. Samen met de examencommissie worden regelmatig kalibreersessies georganiseerd.

Het panel vindt de toetskwaliteit bij de BA ONOS voldoende geborgd, door de combinatie van een toetsplan dat jaarlijks wordt bijgesteld, het toeziend oog van de examencommissie, duidelijk belegde verantwoordelijkheden, toepassing van het vierogenprincipe bij de ontwikkeling van toetsen en antwoordmodellen en de kalibreersessies.

Gebruik van AI-instrumenten

Het gebruik van generatieve AI bij het schrijven van teksten of bij andere toetsvormen is niet toegestaan, tenzij door de examinerator duidelijk aangegeven. De BA ONOS vormt een kleine gemeenschap. Als een student een plotseling niveauverschil laat zien en haar/zijn tekst niet geloofwaardig kan uitleggen, volgt een melding bij de examencommissie. Het panel acht dit afdoende om misbruik van AI te voorkomen. Zoals onder standaard 2 beschreven beveelt het panel de opleiding aan om AI niet alleen defensief te benaderen als mogelijk fraude-instrument, maar proactief in de opleiding te integreren.

Beoordeling van eindwerken

Eindwerkstukken worden direct na inlevering gecontroleerd op plagiaat via het programma Turnitin. De scriptiebegeleider treedt op als eerste beoordelaar. De examencommissie wijst de tweede beoordelaar aan, waarbij vaste paren zoveel mogelijk worden vermeden. De twee examinatoren gebruiken een onlinesysteem met drie formulieren: één voor beide beoordelaars afzonderlijk en één voor de gezamenlijke definitieve beoordeling. Het gezamenlijke definitieve formulier bestaat uit een samenvoeging van de twee afzonderlijke formulieren, die, indien nodig, na onderling overleg tussen eerste en tweede beoordelaar nog aangepast kan worden door de eerste beoordelaar. De beoordelingscriteria op de formulieren volgen de vijf Dublin-descriptoren: kennis en inzicht (onderzoeksvragen), toepassing van kennis en inzicht (methodologie), oordeelsvorming (argumentatie in de scriptie), communicatie (helderheid, structuur, verantwoording) en leervaardigheden (proces van totstandkoming van de scriptie). Er is geen voorgeschreven weging tussen de verschillende criteria; de opleiding kiest bewust voor een niet-numerieke beoordelingsschaal voor elk van de vijf beoordelingscategorieën (t.w. onvoldoende, voldoende, goed, zeer goed) en één algemeen eindcijfer. Het eindcijfer is het gemiddelde van de cijfers van de eerste en de tweede beoordelaar. Als deze beoordelingen 2 punten of meer uit elkaar liggen, wordt door de examencommissie een derde beoordelaar benoemd, wat in de praktijk zelden nodig is. Docenten komen regelmatig bij elkaar om gezamenlijk in overleg scripties te beoordelen en de oordelen onderling af te stemmen.

Het panel heeft zowel de beoordelingsprocedure van de scripties bekeken als een steekproef van de beoordelingsformulieren. Op grond daarvan oordeelt het dat de beoordeling van eindwerken in de BA ONOS solide is. De beoordelingsformulieren worden zeer zorgvuldig en uitgebreid ingevuld, met oog voor de wetenschappelijke trajecten van elke individuele student. Het panel vindt dit inspirerend. Onderzoeksvaardigheden staan bij de beoordeling van de scripties meer centraal dan de inhoud. Dit vindt het panel terecht. De aanstelling van track-overstijgende koppels van examinatoren ten slotte is bij een kleine opleiding als de BA ONOS een goede zet, en versterkt de onafhankelijkheid van de toetsing.

Examencommissie

Op de toetsing in de BA ONOS wordt toegezien door de examencommissie Classics and Ancient Civilizations. Deze is verantwoordelijk voor vier opleidingen en een minor. Naast de BA ONOS zijn dat de BA Griekse en Latijnse Talen en Culturen, de Ma en ReMa Classics and Ancient Civilizations en de minor Retorica. De commissie bestaat op dit moment uit vijf reguliere leden en een extern lid. De commissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris. Vier van de vijf leden hebben cursussen over de wettelijke basis en het functioneren van een examencommissie gevolgd; de voorzitter en de ambtelijke secretaris nemen daarnaast regelmatig deel aan workshops over recente ontwikkelingen en uitdagingen voor het werk van examencommissies.

De examencommissie ziet toe op de kwaliteit van de toetsen (betrouwbaarheid, transparantie) en bewaakt het niveau van de examens. De belangrijkste manieren waarop de examencommissie deze taak uitvoert, zijn het adviseren over de facultaire onderwijs- en examenregeling, het goedkeuren van toetsplannen, het uitbrengen van bindende studieadviezen aan studenten die in het eerste jaar onvoldoende

punten hebben gehaald, het goedkeuren van vrijstellingen, stages en onderwijs gevolgd tijdens buitenlandse studieverblijven, en het toekennen van eventuele extra herkansingen of vervangende toetsen (als daartoe een goed beargumenteerd verzoek wordt ingediend). Ook stelt de examencommissie de afstudeerdossiers vast en geeft zij indien van toepassing het predicaat cum laude af. Daarnaast borgt de examencommissie de kwaliteit van de toetsing door steekproefsgewijs toetsdossiers te evalueren. Dit gebeurt in een cyclus, zodat binnen zes jaar alle vakken eens bekeken worden. Een belangrijk punt van aandacht voor de examencommissie is de bewaking van de kwaliteit van de eindwerkstukken. Zij wijst een tweede (en zonodig derde) beoordelaar aan en bekijkt per jaar enkele scripties, inclusief de beoordelingen, om te controleren dat de beoordelingscriteria van de opleiding op de juiste wijze gehanteerd zijn. Klachten van studenten over toetsing komen nauwelijks voor, maar als deze de examencommissie bekend zijn (gesignaleerd door de studieadviseur of de opleidingscommissie), dan neemt de examencommissie deze serieus en onderzoekt de kwestie.

Het panel is onder de indruk van het functioneren van de examencommissie. Zij is goed georganiseerd, met een duidelijke taakverdeling en regelmatig overleg met andere examencommissies. In het bijzonder prijst het panel de proactieve houding van de examencommissie, die op belangrijke thema's (zoals AI in de toetsing) goed aangehaakt is bij ontwikkelingen buiten de universiteit, en deze vertaalt naar interne workshops. De examencommissie houdt met deze aanpak stafleden en studenten van alle universitaire niveaus scherp. Het panel adviseert om – mocht de samenstelling van de examencommissie veranderen – expertise op het gebied van generatieve AI altijd bij één lid te beleggen, opdat deze expertise hoe dan ook behouden blijft.

Overwegingen

Het panel acht het toetsingssysteem van BA ONOS passend en goed vormgegeven. De toetsvormen zijn gevarieerd en valide. Er is een duidelijke voortgang van kennistoetsing naar grotere zelfstandigheid van de student. De kwaliteit van de toetsing is goed geborgd en de verantwoordelijkheden zijn helder belegd. Het toetsplan zorgt ervoor dat een student die alle toetsen met succes afrondt het niveau dat in de beoogde leerresultaten is vastgelegd ook daadwerkelijk realiseert. De scripties worden zeer zorgvuldig en nauwgezet beoordeeld door duo's van examinatoren die door de examencommissie worden aangesteld. De examencommissie functioneert uitstekend. Zij zet actuele onderwerpen op de agenda en houdt docenten, bestuurders en studenten hiermee scherp. Een van die onderwerpen is de rol van generatieve AI in de toetsing. De examencommissie gaat hier proactief mee om en neemt zo de opleidingen mee. Het panel adviseert om expertise op het gebied van generatieve AI ook in de toekomst altijd bij minstens één persoon te beleggen.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 3 voldoet.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Het panel vond de bestudeerde eindwerken van goed tot zeer goed niveau. Studenten tonen in hun scripties zelfstandigheid en goede analytische vaardigheden, vooral in de regiospecifieke tracks. Veelal zijn de scripties gebaseerd op brontalen, soms wordt – ook in de regiospecifieke tracks – gebruikgemaakt van vertalingen. Gezien de breedte van het vakgebied acht het panel dit legitiem.

Het grootste deel van de afgestudeerden in de BA ONOS vervolgt de opleiding met een master- of researchmasteropleiding. De meesten doen dat in Leiden, bijvoorbeeld de MA of ReMA Classics and Ancient Civilizations, Ancient History, of Middle Eastern Studies. Onderzoek dat de faculteit liet uitvoeren naar de loopbaanontwikkeling van ONOS-alumni na hun vervolgopleiding laat zien dat 83% van de ondervraagden binnen de zes maanden een baan op academisch of hbo-niveau vindt.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de afgestudeerden het beoogde eindniveau behalen. Dit wordt gegarandeerd door het toetsplan en valt ook af te lezen aan de kwaliteit van de BA-scripties, die getuigen van zelfstandigheid en goede analytische vaardigheden. Een meerderheid van de studenten stroomt door naar een passende (Leidse) MA of ReMA-opleiding. Na het voltooien van een vervolgopleiding vindt een overgrote meerderheid van de studenten binnen een half jaar een baan op hbo- of wo-niveau.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 4 voldoet.

Eindoordeel

Het panel oordeelt dat de bacheloropleiding Oude Nabije Oosten-studies voldoet aan standaard 1 (Beoogde leerresultaten), standaard 2 (Onderwijsleeromgeving), standaard 3 (Toetsing) en standaard 4 (Gerealiseerde leerresultaten). Het eindoordeel van het panel over de bacheloropleiding Oude Nabije Oosten-studies is om die reden positief.

Aanbevelingen

1. Ontwikkel als opleiding een visie op toepassingsmogelijkheden en risico's van AI en digital humanities in de bestudering van Oude Nabije Oosten Studies, en pas deze consequent toe in het curriculum.

Bijlage 1. Beoogde leerresultaten

I Algemeen

Kennis en inzicht

De afgestudeerde beschikt over kennis van:

- a. de talen en schriften van het oude Nabije Oosten.
- b. de geschiedenis en cultuur van het oude Nabije Oosten en over inzicht in de historische samenhang en de processen die c. bij de ontwikkeling van dit gebied een rol hebben gespeeld.
- c. de godsdiensten van het oude Nabije Oosten en inzicht in de maatschappelijke verankering van godsdienstige voorstellingen en praktijken.
- d. de archeologie, kunstgeschiedenis en materiële cultuur van het oude Nabije Oosten.
- e. de kernbegrippen, het apparaat en de onderzoeksmethoden en onderzoekstechnieken benodigd voor de interpretatie van archeologische en schriftelijke bronnen binnen de gekozen regio.

Toepassen van kennis en inzicht

De afgestudeerde is in staat:

- a. taal-, literatuur- en cultuurwetenschappelijke kennis en inzicht op elementair niveau (ook interdisciplinair) in te zetten ten behoeve van analyse van divers bronnenmateriaal uit het oude Nabije Oosten.
- b. onder begeleiding een wetenschappelijke onderzoeksvraag te formuleren, het onderzoek uit te voeren, op elementair academisch niveau relevante wetenschappelijke literatuur te verzamelen, te analyseren en kritisch te toetsen.

Oordeelsvorming

De afgestudeerde is in staat:

- a. zich een afgewogen oordeel te vormen over materiële en schriftelijke bronnen uit de bestudeerde regio en hun rol in culturele processen, mede gebaseerd op het afwegen van relevante maatschappelijke en wetenschappelijke aspecten.
- b. om de resultaten van cultuurwetenschappelijk onderzoek op het terrein van de bestudeerde regio kritisch te evalueren en te gebruiken.

Communicatie

De afgestudeerde heeft de vaardigheid:

- a. om van de resultaten van eigen onderzoek helder en goed gestructureerd mondeling en schriftelijk verslag te doen aan specialisten (peers).
- b. om resultaten van eigen onderzoek op heldere wijze te verwoorden aan een breder algemeen publiek.

5. Leervaardigheden

- a. De afgestudeerde beschikt over de leervaardigheden die benodigd zijn om met succes en zonder aanvullende scholing deel te nemen aan de masteropleidingen die in het verlengde liggen van de bacheloropleiding Oude Nabije Oosten-studies.

II Afstudeerrichting Het Oude Nabije Oosten in breed perspectief

In aanvulling op bovenstaande eindtermen gelden onderstaande eindtermen voor de afstudeerrichting Het Oude Nabije Oosten in breed perspectief:

1. Kennis en inzicht:

- a. De afgestudeerde is in staat bronnen uit het oude Nabije Oosten te situeren binnen de taal- en schriftgeschiedenis van deze regio.

b. De afgestudeerde beschikt over brede kennis van de oude culturen van zowel het oude Nabije Oosten als Griekenland en Rome.

2. Toepassen van kennis en inzicht:

a. De afgestudeerde is in staat de verworven kennis te plaatsen binnen de bredere context van het oude Nabije Oosten als geheel.

III Afstudeerrichting Hebreeuws en Aramees

In aanvulling op de onder I Algemeen genoemde eindtermen gelden onderstaande eindtermen voor de afstudeerrichting Hebreeuws en Aramees:

1. Kennis en inzicht:

a. De afgestudeerde beschikt over zelfstandige leesvaardigheid van gevorderde moeilijkheidsgraad in, en over grondige kennis van, de grammatica van de klassieke fasen van het Hebreeuws en Aramees, van hun oorspronkelijke schriftsoorten, en van de historische ontwikkeling van deze talen en schriftsoorten.

b. De afgestudeerde is in staat om Hebreeuwse en Aramese teksten in hun cultuurhistorische context te plaatsen en te interpreteren.

c. De afgestudeerde beschikt over gedegen kennis van de religie, materiële cultuur en de archeologie van de Levant.

IV Afstudeerrichting Egyptologie

In aanvulling op de onder I Algemeen genoemde eindtermen gelden onderstaande eindtermen voor de afstudeerrichting Egyptologie:

1. Kennis en inzicht:

a. De afgestudeerde beschikt over zelfstandige leesvaardigheid van gevorderde moeilijkheidsgraad in, en over grondige kennis van, de grammatica van het Klassiek Egyptisch, Nieuw Egyptisch en Koptisch, van hun oorspronkelijke schriftsoorten, en van de historische ontwikkeling van deze talen en schriftsoorten.

b. De afgestudeerde is in staat om Egyptische teksten in hun cultuurhistorische context te plaatsen en te interpreteren.

c. De afgestudeerde beschikt over gedegen kennis van de religie, materiële cultuur en de archeologie van het oude Egypte.

V Afstudeerrichting Assyriologie

In aanvulling op de onder I Algemeen genoemde eindtermen gelden onderstaande eindtermen voor de afstudeerrichting Assyriologie:

1. Kennis en inzicht:

a. De afgestudeerde beschikt over zelfstandige leesvaardigheid van gevorderde moeilijkheidsgraad in, en over grondige kennis van, de grammatica van de belangrijkste fasen van het Akkadisch, Sumerisch en Hittitisch, van hun oorspronkelijke schriftsoorten, en van de historische ontwikkeling van deze talen en schriftsoorten.

b. De afgestudeerde is in staat om Akkadische, Sumerische en Hittitische teksten in hun cultuurhistorische context te plaatsen en te interpreteren.

c. De afgestudeerde beschikt over gedegen kennis van de religie, materiële cultuur en de archeologie van Mesopotamië en Anatolië.

Facultair geformuleerde algemene academische vaardigheden

I Kennis en inzicht

a. De afgestudeerde is vaardig in het vinden van (digitaal) beschikbare literatuur via geëigende zoeksystemen.

- b. De afgestudeerde heeft inzicht in de beschikbaarheid van voor het vakgebied relevante (digitale) bronnen en tools.
- c. De afgestudeerde heeft inzicht in hoe digitale gegevensverzamelingen tot stand zijn gekomen en hoe die gebruikt worden in digitale onderzoeksmethoden.
- d. De afgestudeerde is in staat om te reflecteren over de maatschappelijke en wetenschappelijke gevolgen van digitalisering met betrekking tot het eigen vakgebied.

II Toepassen van kennis en inzicht

- a. De afgestudeerde is in staat een goed afgebakende probleemstelling te formuleren.
- b. De afgestudeerde kan voor het vakgebied vereiste kwalitatieve en/of kwantitatieve (digitale) technieken benutten om gegevens uit (digitale) bronnen te selecteren, te bewerken, te analyseren en/of te visualiseren.
- c. De afgestudeerde is in staat om zelfstandig een origineel onderzoeksvoorstel te formuleren, waarbij verschillende bronnen, benaderingen en/of artefacten worden gecombineerd.

III Oordeelsvorming

- a. De afgestudeerde heeft inzicht in de mogelijkheden en beperkingen van (digitale) (onderzoeks)bronnen en methoden in het eigen vakgebied, kan deze vergelijken en combineren met andere bronnen en methoden en kan er kritisch gebruik van maken.
- b. De afgestudeerde is in staat op basis van eigen onderzoek een beargumenteerde conclusie te formuleren.

IV Communicatie

- a. De afgestudeerde is bekend met verschillende moderne methoden en technieken van publicatie, ook in digitale en visuele vormen, en is bekend met de bijbehorende conventies en het bijbehorende vakjargon.
- b. De afgestudeerde kan een beargumenteerde keuze maken uit digitale middelen voor mondelinge en schriftelijke presentatie van onderzoekswerk en die middelen gebruiken.
- d. De afgestudeerde kan onderzoeksresultaten helder, overtuigend en beargumenteerd uiteenzetten.
- e. De afgestudeerde kan actief deelnemen aan een vakinhoudelijke discussie.
- f. De afgestudeerde is in staat om in teamverband doelen te realiseren.

V Leervaardigheden

- a. De afgestudeerde heeft het vermogen om zelfstandig nieuwe vaardigheden aan te leren die nodig zijn om productief te kunnen werken met (digitale) bronnen en tools van het eigen vakgebied.
- b. De afgestudeerde is in staat op constructieve wijze feedback te geven en te ontvangen, en kan gegronde kritiek verwerken tot een herziening van het eigen standpunt of de eigen argumentatie;
- c. De afgestudeerde kan een realistische planning maken en zich houden aan overeengekomen planningen en prioritering.
- d. De afgestudeerde is in staat te reflecteren op het eigen leerproces en functioneren, zowel zelfstandig als binnen een team, en op de eigen bijdrage aan een in teamverband ontwikkeld eindproduct.

Bijlage 2. Opleidingscurriculum

jaar 1	Assyriologie	Egyptologie	Hebreeuws en Aramees	Breed
sem 1	Inleiding Akkadisch en spijkerschrift (10 EC)	Inleiding Middegyptisch en hiërogliefenschrift (10 EC)	Inleiding Klassiek Hebreeuws (10 EC)	Talenpanorama van het Midden-Oosten (5 EC)
				Schriftelijke Bronnen van het Oude Nabije Oosten (5 EC)
	Godsdienst van Mesopotamië (5 EC)	Art and Archaeology of ancient Egypt (5 EC)	Introductie tot de Hebreeuwse Bijbel (5 EC)	Oude Geschiedenis (5 EC)
Kerncurriculum: Area Studies (5 EC) •				
Oudste Geschiedenis: Egypte en het Nabije Oosten tot 1000 v. Chr. (5 EC) •				
Themacollege Oude Nabije Oosten-studies 1 (5 EC) •				

sem 2	Lectuur Akkadisch (10 EC)	Lectuur Egyptisch (10 EC)	Lectuur Klassiek Hebreeuws (10 EC)	Religion of Ancient Egypt (5 EC)
				Godsdienst van het Oude Israël en de Levant (5 EC)
	Literatuurgeschiedenis van Mesopotamië en Anatolië (5 EC)	Religion of Ancient Egypt (5 EC)	Godsdienst van het Oude Israël en de Levant (5 EC)	Literatuurgeschiedenis van Mesopotamië en Anatolië (5 EC)
	De Eerste Wereldrijken: Egypte en het Nabije Oosten in het 1e millennium v. Chr. (5 EC) •			
	Themacollege Oude Nabije Oosten-studies 2 (10 EC) •			

jaar 2	Assyriologie	Egyptologie	Hebreeuws en Aramees	Breed
sem 3	Werkcollege Akkadisch: Gilgamesh (5 EC)	Koptisch 1 (10 EC)	Bijbels Aramees: Daniël (10 EC)	Werkcollege Oude Geschiedenis: Egypte in de Grieks-Romeinse tijd (10 EC)
	Epigrafie van het spijkerschrift (5 EC)			
	Archaeology of the Eastern Mediterranean (5 EC)	Materiële cultuur van het oude Egypte (5 EC)	Rabbis and rebels: The challenges of Jewish tradition (5 EC)	Materiële cultuur van het oude Egypte (5 EC)
	Introduction to Sumerian (5 EC)	Klassiek Egyptisch (5 EC)	Werkcollege Hebreeuwse Literatuur: Ecclesiastes & Ecclesiasticus (5 EC)	Art and Archaeology of ancient Egypt (5 EC)
	Critical Heritage Studies of the ancient Near East (5 EC) ••			
	Kerncurriculum: Wetenschapsfilosofie (5 EC)			

sem 4	Seminar Hittite Texts (10 EC)	Nieuwegyptisch: grammatica en lectuur (10 EC)	Targum Aramees (5 EC)	Werkcollege Oude Geschiedenis: Slavernij in de Oudheid OF Vrouwen in de Romeinse Keizertijd (10 EC)
			Cultuurgeschiedenis van de Hebreeuwse en Aramese talen (5 EC)	
	Sumerian 2: Gudea (5 EC)	Koptisch 2 (5 EC)	Godsdienst van het Oude Israël en de Levant (5 EC)	Cultuurgeschiedenis van de Hebreeuwse en Aramese talen (5 EC)
	Museologie van het oude Nabije Oosten (5 EC) •			
	Colonialism and the ancient Near East: Ancient and Modern (10 EC) ••			

jaar 3	Assyriologie	Egyptologie	Hebreeuws en Aramees	Breed
sem 5	Werkcollege Akkadisch: Gilgamesh (5 EC)	Egyptische epigrafie (10 EC)	De Dode Zeerollen: Hebreeuws en Aramees in context (10 EC)	Papyrologische Bronnen (5 EC)
	Epigrafie van het spijkerschrift (5 EC)			Archaeology of the Eastern Mediterranean (5 EC)
	Sumerian 3: Literary Texts (5 EC)	Hiëratistische paleografie (5 EC)	Rabbis and rebels: The challenges of Jewish tradition (5 EC)	Rabbis and rebels: The challenges of Jewish tradition (5 EC)
	Vrije keuzeruimte (15 EC)			

sem 6	Eindwerkstuk (10 EC)		
	Scriptieseminar Oude Nabije Oosten-studies (5 EC)		
	Vrije keuzeruimte (15 EC)		

Legenda

	Gemeenschappelijke cursussen BA ONOS	•	Leerlijn academische vaardigheden
	Trackspecifieke cursussen (incl. eindwerkstuk)	•	Leerlijn kritische reflectie
	Keuzeruimte (minor, internship, electives)	•	Leerlijn Historisch overzicht
	Kerncurriculum		

Bijlage 3. Bezoekprogramma

Woensdag 19 november 2025

09.00	09.30	Ontvangst
09.30	10.00	Intern overleg panel
10.00	10.45	Gesprek opleidingsmanagement
10.45	11.15	Pauze
11.15	12.00	Gesprek studenten en alumni B GLTC (incl. leden OC)
12.00	12.45	Gesprek docenten B GLTC (incl. leden OC)
12.45	13.45	Lunch
13.45	14.30	Gesprek studenten en alumni B ONOS (incl. leden OC)
14.30	15.15	Gesprek docenten B ONOS (incl. leden OC)
15.15	15.30	Pauze
15.30	16.15	Ontwikkelgesprek (mogelijk twee parallelle sessies)
16.15	17.30	Intern overleg panel / opstellen bevindingen bachelors

Donderdag 20 november 2025

09.00	09.45	Gesprek studenten en alumni M CAC (incl. leden OC)
09.45	10.30	Gesprek docenten M CAC (incl. leden OC)
10.30	11.00	Pauze
11.00	11.45	Gesprek examencommissie Classics
11.45	12.30	Intern overleg panel / opstellen bevindingen
12.30	13.15	Lunch
13.15	14.30	Intern overleg panel / opstellen bevindingen
14.30	15.15	Eindgesprek management
15.15	15.45	Intern overleg panel
15.45	16.45	Ontwikkelgesprek
16.45	17.00	Mondelinge rapportage

Bijlage 4. Geraadpleegde materialen

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken van de bacheloropleiding Oude Nabije Oosten-studies bestudeerd. De gegevens van de eindwerken zijn op aanvraag beschikbaar bij Academion.

Daarnaast heeft het panel voor en tijdens het bezoek onder andere de volgende materialen geraadpleegd:

- Het zelfevaluatie-rapport en de bijlagen
- De facultaire bijlage bij de ZER
- De studiegids over de opleiding
- Een kopie van het onderwijsdashboard
- De Onderwijs- en Examenregeling voor de faculteit (2025-2026)
- De Onderwijs- en Examenregeling voor de opleiding ONOS (2025-2026)
- De docentenlijst voor ONOS
- Het toetsplan voor ONOS (2025 -2026)
- Regels en richtlijnen voor de Examencommissie 2025
- Onderwijsvisie
- Gids voor onderwijskwaliteitszorg
- Handleiding voor examencommissies
- Onderwijsevaluatiekader
- Handleiding voor opleidingscommissies
- Toetskader van de faculteit
- Overzicht leerlijnen ONOS
- Document over scriptiebeoordeling bij de faculteit
- Een notitie over AI-beleid
- Jaarverslagen van de Examencommissie
- Notulen van de Opleidingscommissie
- Jaarverslagen van de opleiding
- Schriftelijke antwoorden op enkele feitelijke vragen, voorafgaand aan het locatiebezoek
- Het lesmateriaal dat in de opleiding wordt gebruikt